

Jan 10. 2010

Posudek oponenta na diplomovou práci **Václava NÁJEMNÍKA**
Roman Nejedlý a Litomyšl 1871 – 1901
(Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze – Ústav českých dějin,
datum obhajoby: 15. 9. 2010)

Zpracoval: PhDr. Jiří Křest'an, CSc.
vedoucí 6. oddělení Národního archivu, Praha

Diplomová práce Václava Nájemníka se věnuje dvěma tematickým okruhům: životu a působení učitele, hudebního skladatele a vydavatele, vlastivědného pracovníka Romana Nejedlého v době jeho pobytu v Litomyšli (1871-1901) a jeho vlivu na syna Zdeňka, pozdějšího známého historika a politika. V Nájemníkově práci se okrajově objevují i další vedlejší otázky – například vztah obou Nejedlých ke dvěma velkým Litomyšlanům, Bedřichu Smetanovi a Aloisi Jiráskovi. Práce není tedy přísně tematicky sevřená, ale zvolené problémy se prolínají a obsah práce svědčí o autorově snaze strukturovat výklad v logickém sledu.

K pozitivům práce nesporně patří, že autor se pokouší o formulování vlastních názorů a závěrů, že zpracovává samostatně zvolenou problematiku poté, co promyslel poznatky, výtěžné studiem. Opírá se o solidní znalost archivních pramenů, včetně pramenů uložených v Litomyšli, v tamějším archivu a muzeu. Využívá v míře dostatečné i pramenů vydaných tiskem a odborné literatury.¹ Cenné informace získal z pramenů, obsažených v pozůstalostech Romana a Zdeňka Nejedlých, jež jsou uloženy v Archivu Akademie věd ČR. Některé z nich výtěžil jako vůbec první badatel.

Dobrá znalost pramenů, na prvním místě egodokumentů, dovolila Václavu Nájemníkově korigovat či přehledně vyložit některé skutečnosti, týkající se Romana Nejedlého. Jde například o analýzu jeho kulturního působení v Litomyšli a zhodnocení jeho skutečného přínosu pro propagaci hudebního díla Bedřicha Smetany i jeho vydavatelské činnosti. Zajímavé postřehy uvádí autor například také ke vztahu Zdeněk Nejedlý – Čeněk Zíbrt. To vše lze přičíst ke kladům práce.

Oceňuji rovněž snahu autora o vlastní pohled na odbornou literaturu o Romanu Nejedlém (a částečně i o Zdeňku Nejedlém), pokoušející se postihnout motivy hodnocení historiků, ideologické pozadí některých jejich soudů. Nájemníkovy závěry jsou ovšem podle mého názoru v některých ohledech poněkud zjednodušující. Lze to demonstrovat na první části práce, kdy hodnocení reflexe činnosti Romana Nejedlého se (vedle spíše okrajových zmínek o Nejedlého žácích a stoupencích, kteří byli jeho prvními soustavnými životopisci - Miloslav Matoušek, Josef Teichman), koncentruje na porovnání nepublikované diplomové práce Karla Bolomského *Roman Nejedlý* (Praha 1954) a tiskem vydané práce Františka Červinky *Roman Nejedlý a Litomyšl* (Pardubice 1958). Srovnání vyznívá jednoznačně ve prospěch prvně zmíněné práce. Nájemníkovy ocenění faktograficky cenné a z hlediska dějin české hudby poučené práce Bolomského, který později obětoval své síly a schopnosti nelehkému archivnímu řemeslu (v Kabinetu Zdeňka Nejedlého a poté ve Státním ústředním

---

¹ Doplnit k Nájemníkově výčtu použité literatury by bylo možno opravdu jen tituly dílčího významu, např. přehledový článek Jaromíra Metyše *Literární dílo Zdeňka Nejedlého ve vztahu k Litomyšli*, publikované v roce 1948 v časopise *Od Trstenické stezky* (roč. 23, č. 7 a 8), některé drobnější práce litomyšlského archiváře Jindřicha Růžičky (např. *Jindřich Růžička: Zdeněk Nejedlý a Litomyšl*. In: *Zdeněk Nejedlý – komunista, věrný přítel Sovětského svazu*. Svitavy 1978, s. 42-45), úvodní kapitoly o mládí Zdeňka Nejedlého knihy Jaroslava Kojzara a Jana Rysky *Vítězná cesta* (Praha 1953), zpracované zřejmě za pomoci Zdeny Nedvědové-Nejedlé. Pro interpretaci díla Zdeňka Nejedlého má význam například také práce Miloslava Ransdorfa *Zdeněk Nejedlý* (Praha 1988). V soupisu postrádám rovněž některé tiskem vydané prameny, například edici korespondence Zdeňka Nejedlého s českými historiky, jež vyšla knižně ve dvou svazcích, či s Aloisem Jiráskem (*časopis Literární archiv* 1981). Je ovšem jasné, že diplomant nemohl obsáhnout celou masu „nejedlovské“ literatury.

archivu v Praze), je oprávněné a také lidsky sympatické (v době přípravy práce autor s Bolomským uskutečnil osobní rozhovor a využil jeho vzpomínek, což lze přivítat). Právě na hodnocení díla druhého autora – Františka Červinky - se však ukazují určité limity práce Václava Nájemníka.

Hodnocení Červinkovy práce (jako práce zatížené ideologickými šablonami a dobovými dogmaty) není zasazeno do kontextu životního díla Červinky, ukončeného předčasně jeho těžkým onemocněním a profesním postihem v rámci tzv. normalizace na počátku 70. let. Připomínám, že Červinkova práce Roman Nejedlý a Litomyšl z roku 1958 vychází z jeho kandidátské disertační práce, obhájené v roce 1955 na filozoficko-historické fakultě UK (s některými závěry této práce mimochodem Zdeněk Nejedlý, s nímž ji Červinka konzultoval, nesouhlasil), že Červinka se věnoval Romanu Nejedlému i později, především v monografii Zdeněk Nejedlý z roku 1969, kterou Nájemník několikrát zmiňuje, ovšem bez detailního porovnání obou (či všech tří) textů. Chybí rovněž zasazení prací Bolomského a především Červinky do celkového kontextu dějin české historiografie v 50. a 60. letech. Je ovšem jasné, že takové širší hodnocení se již asi vymyká požadavkům, které lze klást na diplomovou práci. Upozorním jen, kolik podnětů k hodnocení Františka Červinky zaznělo na nedávno konané konferenci věnované této pozoruhodné osobnosti - sborník z „červinkovské“ konference² vyšel zřejmě až po dokončení Nájemníkovy práce a proto jej nepoužil.

Nájemníkova práce přináší některé další interpretačně sporné závěry, které ovšem, i díky tomu, že nejsou formulovány rezolutně, můžeme chápat i jako zajímavé podněty k diskusi. Jde například o údajný rozdíl mezi „pragmatickým“ Romanem Nejedlým a „idealistickým“ synem Zdeňkem (s. 6 a 54; i Zdeněk byl ve skutečnosti obchodně velmi zdatný, jak dokládá kupříkladu jeho korespondence s nakladateli), o freudovské motivy ve vztahu otce a syna či vliv nervové choroby Romana na povahovou uzavřenost a individualismus Zdeňka (s. 56-57; k tomuto tématu se vyjádřil v dopisech Josefu Hanzalovi koncem 80. let Jindřich Růžička, který nabádal k opatrnosti), o údajné „rakušáctví“ či „němčení“ Romana Nejedlého (s. 18-19 a 41), o zkratkovitě uvedený vztah mezi Nejedlým a Mirko Očadlíkem (s. 13). Práci na závěr vytýkám ne zcela důsledně provedenou korekturu a nejednotný způsob odkazů. Čtenář narazí i na drobné faktografické pochybení (dcera Zdeňka Nejedlého se např. nejmenovala Zdeňka, jak se často chybně uvádí, ale Zdena).

Přes uvedené připomínky závěrem konstatuji, že autor prokázal schopnost práce s prameny a odbornou literaturou i samostatného úsudku a formulace originálních závěrů, které se mohou stát východiskem diskuse. Diplomovou práci d o p o r u j i k úspěšné obhajobě. Přikláním se k hodnocení

v e l m i d o b ř e,

jež může být případně korigováno podle průběhu obhajoby.

V Praze dne 6. září 2010

PhDr. Jiří Křest'án, CSc.

² Semináře a studie k dějinám vědy. K vyd. přípr. A. Kostlán a M. Devátá. Práce z dějin vědy, sv. 21. Praha 2009, s. 227-330.